

T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı

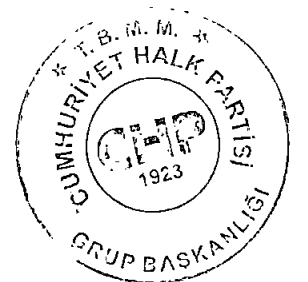
Tarih: 21. Şubat 2025
Sayı: 704

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin
Kanun Teklifim gerekçesiyle birlikte ekte sunulmuştur.
Gereğini saygılarımla arz ederim.

Özgür KARABAT
İstanbul Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler
Esas Komisyon	Plan ve Bütçe
Tarih: 21-2-2025	Esas No: 2/2935

T B M M KANUNLAR VE KARARLAR BSK LİGİ
21 Şubat 2025
Numara:

T B M M GENEL EVRAK
21 Şubat 2025
No: 1587145

GENEL GEREKÇE

Mevcut ekonomik koşullar, halkın refah seviyesini her geçen gün düşürmekte ve iktidarın ekonomi yönetimine duyulan güven gittikçe sarsılmaktadır. Uzun süredir devam eden ve ülkemiz tarihinin en ciddi ekonomik krizlerinden biri olarak değerlendirilen bu süreçte, yaşanan zorlukların bedeli üretici, sanayici ve işverenler kadar, emeğiyle geçinen milyonlarca yurttaşımıza da yüklenmiştir. Düşük gelir grupları, dar gelirliler ve emekliler, ekonomik dalgalanmaların en büyük mağdurları olmuştur.

Bunun yanı sıra, işverenler üzerindeki finansal yüklerin artması, istihdamın artırılmasını teşvik edecek mekanizmaların yetersizliği ve mevcut desteklerin sınırlı kalması, ekonomik daralmayı daha da şiddetlendirmektedir. İşgücü piyasasında yaşanan daralma ve artan yoksulluk, bu krizin halk üzerindeki olumsuz etkilerini açıkça göstermektedir.

Ekonomik bilimle çelişen uygulamalarla yönetilen kriz süreci, zamana yayılarak derinleşmiştir. İktidar, bu ekonomik çöküşün sorumluluğunu halkın omuzlarına yüklemekte, çıkardığı yeni yasal düzenlemelerle vatandaşların vergi yükünü artırmaktadır. Üretici kesimler, sanayiciler ve esnaf giderek daha yüksek vergilere tabi tutulurken, sağlanan teşvikler ise giderek azalmakta veya ulaşılması güç hale getirilmektedir.

Bilindiği üzere, asgari ücret desteği, işverenlerin mali yükünü azaltmak, kayıtlı istihdamı teşvik etmek ve işgücü piyasasında düzenleyici bir mekanizma olarak işlev görmek amacıyla uygulanmaktadır. Ancak, mevcut düzenlemenin kapsamı ve uygulanma koşulları, desteğin etkinliğini büyük ölçüde sınırlamaktadır.

2024 yılı itibarıyla, asgari ücret desteği işçi başına aylık 700 TL olarak belirlenmiş olup, günlük 23,33 TL üzerinden hesaplanmaktadır. Bakanlığın sunduğu verilere göre, yılın ilk sekiz ayında yaklaşık 6 milyon kişi bu destekten yararlanmıştır. Ancak, ülkedeki asgari ücretli ve onun 1,5 katı maaşla çalışanların sayısının 10 milyonun üzerinde olduğu tahmin edilmektedir.

Desteğin sınırlı sayıda işletme tarafından kullanılmasının en önemli nedenlerinden biri, destekten yararlanabilmek için işverenlerin bir önceki yılın aynı ayındaki çalışan gün sayısını koruma zorunluluğudur. Bu şart, özellikle küçük ve orta ölçekli işletmelerin destekten faydalanmasını zorlaştırmaktadır.

Sosyal güvenlik sisteminin sürdürülebilirliği, sigorta primleriyle finanse edilen aktüeryal dengenin korunmasına bağlıdır. Ancak işverenlerin giderek artan mali yükleri ve istihdam üzerindeki baskılar, kayıt dışı çalışmayı teşvik etmektedir. Kayıt dışı istihdamın yaygınlaşması, devletin prim gelirlerinde ciddi kayıplara yol açmakta ve sosyal güvenlik sisteminin mali dengesini tehdit etmektedir.

TÜİK'in 2021 yılına kadar yayınladığı verilere göre, kayıt dışı istihdam oranı %30 seviyelerinde seyretmiştir. Ancak 2022 itibarıyla bu verilere işgücü istatistiklerinde yer verilmemesi, kayıt dışılığın boyutları hakkında belirsizlik yaratmaktadır. Sosyal güvenlik sisteminin etkin ve sürdürülebilir olabilmesi için kayıt dışı istihdamın doğru şekilde ölçülmesi ve bu konuda detaylı raporlar hazırlanması büyük önem taşımaktadır.

Denetimlerin yetersizliği, kayıt dışı istihdamın artmasındaki en büyük etkenlerden biridir. Kayıt dışı çalışanlar nedeniyle sosyal güvenlik prim gelirleri azalmakta, rekabet eşitsizliği oluşmakta ve sistemin mali yükü kayıtlı çalışanlar üzerinden artırılmaktadır. Prim tahsilatında yaşanan kayıplar, devlet katkılarını da olumsuz etkileyerek sosyal güvenlik fonlarında büyük açıklar yaratmaktadır.

Sosyal güvenlik sisteminin sağlıklı işleyebilmesi için aktif sigortalı çalışan sayısının artırılması gerekmektedir. Ancak işsizlik oranlarının yüksekliliği, kayıt dışı istihdamın yaygınlığı ve işgücüne katılımın düşüklüğü, bu dengenin bozulmasına neden olmaktadır.

OECD verilerine göre, Türkiye, işgücüne katılım oranı açısından OECD ülkeleri arasında en alt sırada yer almaktadır. OECD ortalaması %70,2 iken, Türkiye'de bu oran %55,1 olarak ölçülmüştür. İşgücüne katılım oranının düşük olması, sosyal güvenlik sistemine prim ödeyen kişi sayısını azaltarak finansman dengesini daha da bozmaktadır.

Kayıt dışı istihdamın azaltılması, işgücüne katılım oranlarının yükseltilmesi ve denetim mekanizmalarının güçlendirilmesi, sosyal güvenlik sisteminin sürdürülebilirliği açısından zorunludur. Bu bağlamda, aşağıdaki düzenlemelerin hayata geçirilmesi gerekmektedir:

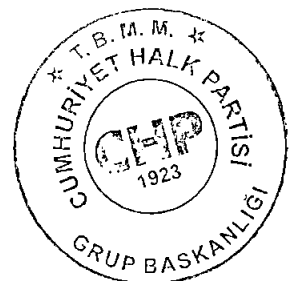
- İşveren üzerindeki maliyetlerin azaltılması için kapsamlı teşvik ve destek programlarının uygulanması,

- Kayıt dışı istihdamı azaltmaya yönelik denetimlerin sıklaştırılması ve caydırıcı yaptırımların artırılması,
- Asgari ücret desteğinin kapsamının genişletilerek, küçük ve orta ölçekli işletmelerin bu destekten daha kolay yararlanmasını sağlayacak düzenlemelerin yapılması,
- Sosyal güvenlik sisteminin finansal dengesini korumak adına prim gelirlerini artıracak yapısal reformların hayata geçirilmesi,
- Kayıt dışılıkla mücadelede veri şeffaflığının artırılması ve TÜİK'in düzenli olarak kayıt dışı istihdam oranlarını açıklaması,
- İşgücü piyasasının güçlendirilmesi ve istihdamı artırıcı politikaların uygulanması,
- Vergi politikalarının gözden geçirilerek, işverenler üzerindeki yükü azaltacak yeni düzenlemelerin getirilmesi.

Bu düzenlemelerin hayata geçirilmesiyle kamu bütçesine milyarlarca liralık ilave maliyet yansıyacağı tahmin edilmektedir. Aynı biçimde, kayıtlı istihdam oranlarının artırılmasıyla birlikte, sosyal güvenlik sistemine önemli miktarda ek prim geliri sağlanması öngörülmektedir. Bu nedenle, önerilen teşvik ve desteklerin SGK sistemi üzerinde ek bir mali yük oluşturmayacağı değerlendirilmektedir.

Bu düzenlemelerle birlikte, işverenlerin üzerindeki mali yük hafifletilecek, kayıt dışı istihdamın önüne geçilecek ve sosyal güvenlik sisteminin aktüeryal dengesi sağlanacaktır. Önerilen politikalar, işgücü piyasasının daha sağlıklı işlemesine olanak tanıyacak ve ülke ekonomisine uzun vadede önemli katkılar sunacaktır.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Madde ile 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununa göre ödenen malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primlerinden, işveren hissesinin beş puanlık kısmına isabet eden tutar, bu primlerin yasal süresinde ödenmeleri koşuluyla Hazinece karşılanmaktadır. Madde ile bu primlere ilişkin olarak sigortalı hissesinin beş puanlık kısmının da Hazine tarafından karşılanması ve işveren ile sigortalı arasındaki dengenin sağlanması amaçlanmaktadır.

MADDE 2- Madde ile 2025 yılı için küçük esnaf ve mikro işletmeler ile Kobileri önceleyen bir yaklaşımla çalıştırılanların sigorta primlerinin işveren hisselerinin bir kısmının Hazine'den ödenmesine ilişkin düzenleme yapılmaktadır.

MADDE 3- Yürürlük maddesidir.

MADDE 4- Yürütme maddesidir.

SOSYAL SİGORTALAR VE GENEL SAĞLIK SİGORTASI KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 81 inci maddesinin birinci fıkrasının (1) bendinin birinci ve ikinci cümleleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Bu Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamındaki sigortalıları çalıştıran özel sektör işverenlerinin, bu maddesinin birinci fıkrasının (a) bendine göre malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primlerinden, işveren ve sigortalı hisselerinin beşer puanlık kısmına isabet eden tutar Hazinece karşılanır. İşveren ve sigortalı hisselerine ait primlerin Hazinece karşılanabilmesi için, işverenlerin çalıştırdıkları sigortalılarla ilgili olarak bu Kanun uyarınca aylık prim ve hizmet belgelerini yasal süresi içerisinde Sosyal Güvenlik Kurumuna, muhtasar ve prim hizmet beyannamelerini ise Maliye Bakanlığına vermeleri, sigortalıların tamamına ait sigorta primlerinin Hazinece karşılanmayan sigortalı hissesine isabet eden tutarı ile işveren hissesine ait tutarı yasal süresinde ödemeleri, Sosyal Güvenlik Kurumuna prim, idari para cezası ve bunlara ilişkin gecikme cezası ve gecikme zammı borcu bulunmaması şarttır.”

MADDE 2- 5510 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 107- 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında haklarında uzun vadeli sigorta kolları hükümleri uygulanan sigortalıları çalıştıran işverenlerce; 2025 yılı içinde işyerlerinden bildirilen sigortalılar için yıl içindeki toplam prim ödeme gün sayısını geçmemek üzere;

- a) İşyerinde çalıştırılan sigortalı sayısı bir ila on arasında ise 2025 yılı Ocak ila Aralık ayları/dönemi için günlük 134 Türk lirası ile çarpımı sonucu bulunacak tutar,
- b) İşyerinde çalıştırılan sigortalı sayısı onbir ila elli arasında ise 2025 yılı Ocak ila Aralık ayları/dönemi için günlük 100 Türk lirası ile çarpımı sonucu bulunacak tutar,
- c) İşyerinde çalıştırılan sigortalı sayısı ellibir ila yüz arasında ise 2025 yılı Ocak ila Aralık ayları/dönemi için günlük 74 Türk lirası ile çarpımı sonucu bulunacak tutar,
- d) İşyerinde çalıştırılan sigortalı sayısı yüzbir ve üzerinde ise 2025 yılı Ocak ila Aralık ayları/dönemi için günlük 33,34 Türk lirası ile çarpımı sonucu bulunacak tutar,

bu işverenlerin Kuruma ödeyecekleri sigorta primlerinden mahsup edilir. Yukarıda belirtilen prime esas günlük kazanç tutarları Hazinece karşılanır.

İşyerinde çalıştırılan sigortalılarla ilgili 2025 yılı Ocak ila Aralık aylarına/dönemine ait aylık prim ve hizmet belgelerinin veya muhtasar ve prim hizmet beyannamelerinin yasal süresi içinde verilmediği, sigorta primlerinin yasal süresinde ödenmediği, eksik prime esas kazanç bildirimi yapıldığı, denetim ve kontrole görevli memurlarca yapılan soruşturma ve incelemelerde; çalıştırılan kişilerin sigortalı olarak bildirilmediği veya bildirilen sigortalının fiilen çalıştırılmadığı durumlarının tespit edilmesi, Kuruma prim, idari para cezası ve bunlara ilişkin gecikme cezası ve gecikme zammı borcunun bulunması hâllerinde bu maddeye ilişkin hükümler uygulanmaz. Ancak Kuruma olan prim, idari para cezası ve bunlara ilişkin gecikme

cezası ve gecikme zammı borçlarını 6183 sayılı Kanunun 48 inci maddesine göre tecil ve taksitlendiren ya da ilgili diğer kanunlar uyarınca yapılandıran işverenler bu tecil ve taksitlendirme veya yapılandırma devam ettiği sürece bu madde hükümlerinden yararlandırılır.

Sigortalı ve işveren hisselerine ait sigorta primlerinin Devlet tarafından karşılandığı durumlarda işverenin ödeyeceği sigorta priminin Hazinece karşılanacak tutardan az olması hâlinde sadece sigorta prim borcu kadar mahsup işlemi yapılır.

3213 sayılı Kanunun ek 9 uncu maddesi uyarınca ücretleri asgari ücretin iki katından az olamayacağı hükme bağlanan “Linyit” ve “Taşkömürü” çıkarılan işyerlerinde yer altında çalışan sigortalılar için birinci fıkranın uygulanmasında belirlenecek günlük kazanç iki kat olarak uygulanır.

Bu madde hükümleri, 5018 sayılı Kanuna ekli (I), (II), (III) ve (IV) sayılı cetvellerde sayılan kamu idarelerine ait kadro ve pozisyonlarda 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında çalışan sigortalılar için uygulanmaz.

4734 sayılı Kanunun 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (a), (b), (c) ve (d) bentlerinde sayılan idareler tarafından ilgili mevzuatı uyarınca yapılan ve sözleşmesinde fiyat farkı ödeneceği öngörülen hizmet alımlarında, ihale dokümanında personel sayısının belirlendiği ve haftalık çalışma saatinin tamamının idarede kullanılmasının öngörüldüğü işçilikler için bu maddenin birinci fıkrası uyarınca Hazine tarafından karşılanacak tutarlar bu idarelerce işverenlerin hak edişinden kesilerek Hazineye iade edilir.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının görüşü alınmak suretiyle Kurum tarafından belirlenir.”

MADDE 3- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

